

τα δυο τους τα λυχνάρια
κρεμασμένα απέναντι
να φωτίζουν αμυδρά!

Κοίταζα αγνούς τους δύο σκελε-
τούς...

τα δάχτυλά τους ήταν ενωμένα.

Ύστερα πάλι κοιτάζα
τις φλόγες που τρεμόβηχαν
των δυο φίλων...

πον χάνονταν σιγά-σιγά
στο θάμπος των ματιών μου...

Το Λαύριο αποτελούσε για την Αρχαία Αθήνα, το βιομηχανικό κέντρο παραγωγής αργύρου και σιδήρου. Αποτελούσε την οικονομική δύναμη για την εξουσία της και την ισχύ της.

Το Αρχαίο Λαύριο σήμερα, αποτελεί ένα τεράστιο υπαίθριο τεχνολογικό Μουσείο, που όπως λένε οι ξένοι μελετητές, δεν υπάρχει στον κόσμο τέτοια οργανωμένη περιοχή σε τόσο παλαιές ιστορικές περιόδους.

Ο Κονοφάγος ύστερα από τους δύο μηχανικούς του 19ου αιώνα, το Νέγη και τον Κορδέλλα, είναι ο πρώτος Έλληνας μηχανικός στον αιώνα μας, που αντιλήφθηκε τη μεγάλη σημασία που έχει το Λαύριο, για την έρευνα από τεχνικής άποψης. Είναι εκείνος που πρώτος έφερε στο επιστημονικό προσκήνιο το Αρχαίο Λαύριο και βρήκε ξεχασμένες τεχνικές της αρχαίας μεταλλευτικής και μεταλλουργίας. Είναι

αυτός, που παρουσίασε το δημιουργικό πνεύμα των Ελλήνων και στην τεχνική.

Το Ε.Μ.Π., κατόπιν ενεργειών του αντιπρύτανη κ. Παναγόπουλου, κατόρθωσε να αγοράσει τις εγκαταστάσεις της Γαλλικής Μεταλλευτικής Εταιρείας στο Λαύριο. Εκεί που εργάστηκε ο Κονοφάγος για 18 χρόνια. Με σκοπό να γίνουν αυτές βιομηχανικό πάρκο.

Ας ελπίσουμε ότι το Ε.Μ.Π., το μεγαλύτερο τεχνολογικό Ίδρυμα της χώρας μας, θα συνεχίσει το δρόμο που χάραξε ο Κονοφάγος στο Αρχαίο Λαύριο για την έρευνα της αρχαίας τεχνολογίας».

Κ.Γ. Τσάμιου
Λέκτορας Ε.Μ.Π.

Πρόδρομος Ι. Ιορδανίδης

Καθηγητής της Εργονομίας (1931-1987)

Ο καλύτερος έπαινος που άκουσα για τον αιμίμηστο συνάδελφο Πρόδρομο Ι. Ιορδανίδη ήταν έμμεσος. Προήλθε -ήδη μερικά χρόνια πριν πεθάνει- από ένα παλιό μαθητή μας όταν ήλθε να με δει μια φορά που είχα άδεια από το στρατιωτικό εργοστάσιο αρμάτων μάχης στο Βελεστίνο, όπου υπηρετούσε ως δόκιμος αξιωματικός. Μου έλεγε πόσο καλύτερα, κατά τη γνώμη του, προετοιμάζει ο Κύκλος Σπουδής Μηχανικού Παραγωγής για την ελληνική εργοστασιακή πράξη, «... και τα σπουδαιότερα» -εξειδίκευσε -«είναι αυτά που μας λέει ο Κος Ιορδανίδης». Μου εξήγησε πως μια φορά είχε στείλει έναν μαθητευόμενο να φέρει ένα μπιντόνι ζενζίνα για κάποιον καθαρισμό. Καθώς ο νεαρός αργούσε, έστειλε κι άλλον έναν να τον βρει. Καθώς όμως κι αυτός δεν επέστρεψε, πήγε ο ίδιος να δει τι κάνουν. Από πάνω από την καταπακτή που οδηγούσε στο υπόγειο όπου εφύλαγαν τα βουηθητικά υλικά, τους είδε και τους δύο να χασκογελούν και τα τρικλίζουν. «Ευτυχώς, χάρη σε

όσα μας είχε πει ο Κος Ιορδανίδης»- συνέχισε -«κατάλαβα αμέσως τι είχε γίνει, και ήξερα τι θα κάνω:Είχαν μεθύσει από αναθυμιάσεις των διαλυτών ου ήταν στην αποθήκη. Τους έριξα αμέσως ένα λουρί και τους έβγαλα έξω, τον ένα μετά τον άλλον».

Αν ο μαθητής μας αυτός δεν αντιλαμβανόταν τι συνέβαινε κι αν δεν ήξερε τι έπρεπε να κάνει, μπορεί να κατέβαινε ο ίδιος κάτω-και, πιθανώς, να έμενε για πάντα εκεί μαζί με τους μαθητευόμενους -ή μπορεί να γύρευε βοήθεια -που ίσως ερχόταν πολύ αργά... Πόσοι από μας που διδάσκομε έχουμε ένα τέτοιο απτό παράδειγμα πως, με το μάθημά μας στο Πολυτεχνείο, σώθηκαν ανθρώπινες ζωές;

Το παράδειγμα αυτό, μοναδικό ίσως, είναι όνως χαρακτηριστικό του Ιορδανίδη ως δασκάλου. Αυτός ο τόσο ήσυχος άνθρωπος, που ποτέ δεν πρόβαλε πιεστικά τη γνώμη του, κατάφερε, όχι μόνο να ελκύει την προσοχή του ακροατηρίου του, μα και να μεταδίδει αποτελεσματικά αυτά που λέει, ώστε

να γίνουν πραγματικά κτήμα των μαθητών του.

Δυστυχώς ο θάνατος, τον Αύγουστο 1987 σε ηλικία 56 ετών, διέκοψε άκαιρα την πολύ γόνιμη σταδιοδρομία του Ιορδανίδη στο Ε.Μ.Πολυτεχνείο. Είχε αρχίσει 23 χρόνια πριν ως Βοηθός πρώτα, επιμελητής μετά, ανηγορευθή Υφηγητής ΕΜΠ στην περιοχή της Εργονομίας, και διήλθε όλες τις βαθμίδες της ακαδημαϊκής ιεραρχίας μέχρι την εκλογή του ως Καθηγητού λίγες μόνο εβδομάδες πριν από τον θάνατό του.

Είναι από τους πρωτοπόρους στην περιοχή της Επιστημονικής Οργάνωσης στη χώρα διότι, με ενθάρρυνση από τον Καθηγητή Αλεξάνδρο Ι. Παππά, εισήγαγε την Εργονομία στις σπουδές του Μηχανικού στην Ελλάδα.

Η βασική μόρφωση του Καθηγητή Ιορδανίδη ήταν στην Ιατρική, από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Κατόπιν εξειδικεύθηκε στην Ιατροδικαστική, τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Γαλλία. Η πορεία του προς την Εργονομία πέρασε από την Ιατρική της Εργασίας, η οποία

μετρική εργασία του για τον πληθυσμό της χώρας. Λίγο πριν την αποδημία του έγραψε μίαν από τις πρώτες μονογραφίες για τα «Εργονομικά προβλήματα εργαζομένων σε μονάδες οπτικής απεικόνισης (VDU - Video display units)». Σ' αυτήν, πέρα από την εξέταση των προβλημάτων, προχωράει σε συστάσεις για την αποφυγή τους-οπτικά χαρακτηριστικά των οθονών, γωνίες οράσεως, και προσαρμογή της όλης θέσης εργασίας στις εργονομικές απαιτήσεις της οράσεως και της ανθρωπομετρίας.

Ο Καθηγητής Ιορδανίδης απέφυγε ολότετα τον επαγγελματισμό για να μπορεί να αφοσιώνεται πλήρως στο ακαδημαϊκό του έργο. Είχε όμως αξιόλογη συνεισφορά σε διάφορες επιτροπές της αρμοδιότητάς του, τόσο στην Ελλάδα -κυρίως μάλιστα στο

λου από τα Ιωάννινα, γιατρό δερματολόγο. Αφοσιώθηκε και στην οικογένεια του πλήρως και χωρίς ιδιοτέλεια, όπως και σε όλα όσα επεδίωξε. Η κόρη τους Βάσω που τελειώνει φέτος το λύκειο και ο γιός τους Γιάννης, δύο χρόνια μικρότερος, μοιάζει να έχουν το ίδιο ωραίο ήθος του.

Ήταν συγκρατημένος στους τρόπους και συντηρητικός στο ντύσιμο. Γελούσε όμως εύκολα μαζί με τους άλλους όταν είχε την οικειότητα -δεν γελούσε ποτέ εις βάρος άλλων. Είχε απλά γούστα και αγαπούσε τη γη. Κηπουρούσε, παρά την εξάντληση της αρωστικότητάς του μέχρι κανένα μήνα πριν το θάνατό του. Το κηπάριο που περιποιόταν απέναντι από το σπίτι του στον περιφερειακό δρόμο του Λυκαβητού εξακολουθεί να υπαχεί χάρη στη φροντίδα του αδελφού του.

Δούλεψα μαζί με τον Πρόδρομο Ιορδανίδη δεκαεπτά χρόνια. Μου λείπει ακόμη αισθητά, παρ' όλο που κοινοτούν εξι χρόνια απ' ότου έφυγε και δεν το λέω αυτό επειδή, καθώς δεν προκηρύχθηκε ακόμη ξανά η θέση του, πρέπει ακόμη να διδάσω το μάθημά του.. Μου λείπει η παρουσία του, η αφοσίωσή του, η γνώμη του.

Γενικώς, είχε σαφείς θέσεις και ήξερε να τις υποστηρίξει. Είχε χαρκτηριστικά και απόλυτη ακεραιότητα. Δεν τον θυμούμαι όμως ποτέ εκνευρισμένο, ποτέ δεν τον είδα να δειξεί θυμό ή αγανάκτηση, ποτέ δεν εσκίασαν συναισθήματα την αντικειμενικότητά του, δεν του έλειψε ποτέ η υλομονη.

Όσοι δουλέψαμε μαζί του καθώς και οι μαθητές του θα θυμόμαστε πάντα τον αποτελεσματικό δάσκαλο, τον αφοσιωμένο επιστήμονα, τον πολύτιμο συνεργάτη και σύμβουλο, τον ειλικρινή φίλο.

Ιωάννης Α. Παππάς
Καθηγητής Τμ. Μηχ/γων Μηχ/κών
ΕΜΠ

τον ελκυσσε ήδη από την εποχή της επίμορφωσής του στη Γαλλία. Για αρκετό διάστημα, μπορούμε να πούμε πως διάνυσε διπλή σταδιοδρομία, από τη μια πλευρά στην Ιατροδικαστική (έφθασε να γίνει και Υφηγητής στην Έδρα Ιατροδικαστικής, αναπτύσσοντας και εκεί γόνιμο επιστημονικό έργο) και, από την άλλη, στην Ιατρική της Εργασίας και εργονομία. Το μυστήριο του πώς εμπόρεσε να επιτύχει αυτή τη διπλή απόδοση σιαλευκαίνεται κάπως όταν μάθει κανείς πως δεν κοιμόταν πάνω από τέσσερις, πέντε το πολύ ώρες την ημέρα.

Στην Εργονομία, τα θέματα που τον είχαν ενδιαφέρει περισσότερο ήταν, αρχικά, η βιομηχανική τοξικολογία και, αργότερα, ο θόρυβος (τον οποίο πραγματεύεται και στην Υψηγεσία του) και τα εργατικά ατυχήματα. Μεγάλο πρακτικό ενδιαφέρον για την ελληνική βιομηχανία ετοιμών ανθρωπο-

ΙΚΑ -όσο και στο εξωτερικό -τελευταία στην «Επιτροπή Εμπειρογνομώνων Υψηλού Επιπέδου» των Κρατών-Μελών της ΕΟΚ για τον Έλεγχο της Τοξικότητας των Χημικών Ουσιών» και στην «Εργαστηριακή Ομάδα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Ανθρακός και Χάλυβος». Έτσι είχε πάντα επαφή με τον κόσμο της πράξης. Επί πλέον, εδίδαξε σε πολλά σεμινάρια στελεχών επιχειρήσεων, κυρίως για θέματα ασφάλειας της εργασίας. Μεταξύ πολλών επιστημονικών σωματείων των οποίων διετέλεσε μέλος, ως αναφέρουμε εδώ την Εταιρεία Μελέτης Εργασίας, της οποίας ήταν Α΄ Αντιπρόεδρος, και το νεότατο Ινστιτούτο Υγείας, Ασφάλειας, και Συνθηκών Εργασίας, που ιδρύθηκε μόλις τον Απρίλιο 1987 και του οποίου ήταν πρωτεργάτης.

Οικογένεια άρχισε να κάνει, παντρεύτηκε την Αντιγόνη Παπαδοπού-